

Gospodarowanie zasobami w regionie w warunkach zagrożenia

Katarzyna Nowak¹

INTERNET ZMIENIA REGION?!

Dostęp do Internetu jest zwykle postrzegany jako bardzo pozytywne zjawisko. Wszyscy chcemy, aby „trafiał pod strzechy”, wprowadzane są szeroko zakrojone programy służące tym celom. Warto jednak zastanowić się nad faktem, jakie skutki niesie za sobą to zjawisko dla regionu i czy zmiany, które powoduje są pozytywne oraz jakim jest źródłem wiedzy o regionie.

Wprowadzamy Internet

Badania prowadzone nad dostępem Polaków do Internetu wykazują bardzo niską pozycję województwa świętokrzyskiego. Jesteśmy w Polsce jednym z regionów najbardziej zagrożonych wykluczeniem cyfrowym mniejszych miejscowości i wsi, a przecież chcemy być nazywani „społeczeństwem informacyjnym”. Pojęcie wykluczenia cyfrowego jest traktowane wieloaspektowo, są to „nierówności w dostępie do Internetu, intensywności jego wykorzystania, wiedzy o sposobach szukania informacji, jakości podłączenia i wsparcia społecznego, pomagającego w korzystaniu z Internetu, a także nierówności w zdolności do oceny jakości informacji i różnorodność wykorzystania sieci”².

Według danych GUS 39% Polaków nigdy nie korzystało z Internetu, co daje nam w przeliczeniu na populację 11,2 mln osób w wieku 16-74 lata. Nieco częściej są to kobiety (6,2 mln) niż mężczyźni (5 mln). Z punktu widzenia wieku w grupie tej znajdują się przede wszystkim osoby najstarsze: 3,5 mln osób w wie-

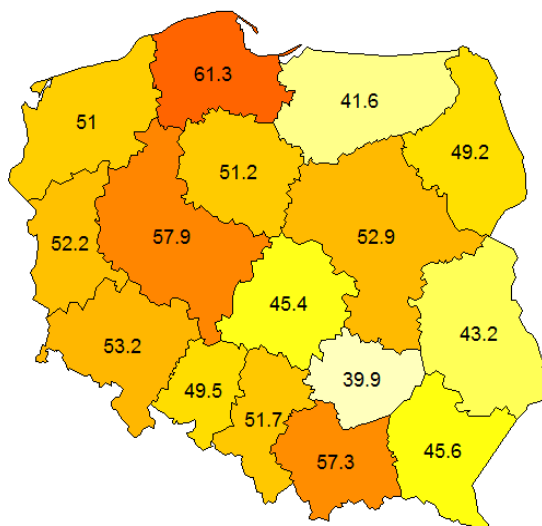
¹ Mgr Katarzyna Nowak, pracownik administracyjny, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach.

² D. Batorski, *Relacja wykluczenia społecznego z wykluczeniem informacyjnym*, <http://biblioteka.mwi.pl/index.php>, s. 2.

ku 55- 64 lata oraz 2,9 mln osób w wieku 65-74 lata. Z kolei najmniejszą liczebnie grupę stanowią osoby najmłodsze, w wieku 16-24 lata (128 tys.)³.

Najwięcej osób korzysta z Internetu na Śląsku (56%), w woj. opolskim (55%), małopolskim (54%) i na Dolnym Śląsku (53%). Najgorsza sytuacja jest w woj. kujawsko-pomorskim (tylko 36%), podlaskim (39%), lubelskim (40%) i świętokrzyskim (42%)⁴.

Korzystanie jednak nie jest tożsame z posiadaniem stałego dostępu do Internetu – tu, jako województwo, niestety wypadamy jeszcze gorzej.

Rysunek 1. Procent gospodarstw domowych z dostępem do Internetu w przekroju wojewódzkim.

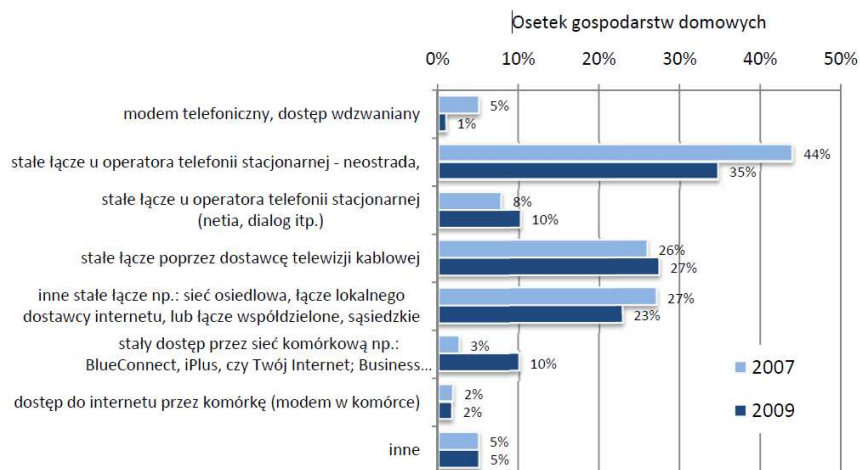
Źródło: http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2009.pdf, s. 286

Problemem jest słaba infrastruktura, która wielu osobom zamyka dostęp do niego lub też powoduje, że korzystanie staje się dość uciążliwe. Ze względu na niską pozycję województwa świętokrzyskiego ważnym wydaje się projekt „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej”, którego celem jest zapewnienie do końca 2014 roku dostępu do usług szerokopasmowych dla 90% mieszkańców i 100% instytucji publicznych i przedsiębiorców w województwach warmińsko-mazurskim, lubelskim, podkarpackim, podlaskim i świętokrzyskim⁵. Aktualnie w całym kraju przedstawia się to jak na poniższym wykresie.

³ Raport Strategiczny IAB Polska INTERNET 2009, <http://www.iabpolska.pl/20100609395/raport-strategiczny-iab-polska-internet-2009.html>, s. 18, (26.05.2010).

⁴ Wyniki badania „Portret internauty” CBOS i portalu Gazeta.pl, więcej: http://wyborcza.pl/1,76842,6332732,Polska_A_w_internecie_Polska_B_tylko_w_realu.html#ixzz0nnWv4Uuw, 2009.03.02, (23.04.2010).

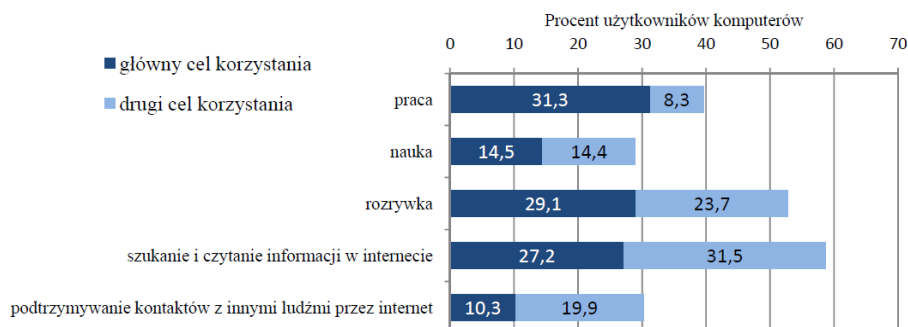
⁵ „Studium wykonalności projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej” Województwo świętokrzyskie”, s. 10. http://www.sejmik.kielce.pl/temp/zdjecia_kat/19838/WSW_%20swi%C4%99tokrzyskie_kjh_red.pdf

Rysunek 2. Sposoby łączenia się z Internetem gospodarstw domowych w latach 2007-2009.

Źródło: http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2009.pdf, s. 282

Walka z wykluczeniem cyfrowym poprzez zwiększenie możliwości uzyskania dostępu jest technicznym aspektem mającym wpływ na dostęp do Internetu. Drugim problemem jest świadomość motywacji i potrzeb, jakie daje dostęp do Internetu oraz możliwości, które dzięki temu uzyskujemy. Wystarczy tu wziąć pod uwagę np. osoby, które korzystają z niego tylko do gier czy portali społecznościowych. Cel korzystania z tego źródła informacji jest istotny przy analizie potrzeb jego potencjalnych użytkowników.

Rysunek 3. Cele korzystania z komputera w 2009 roku.

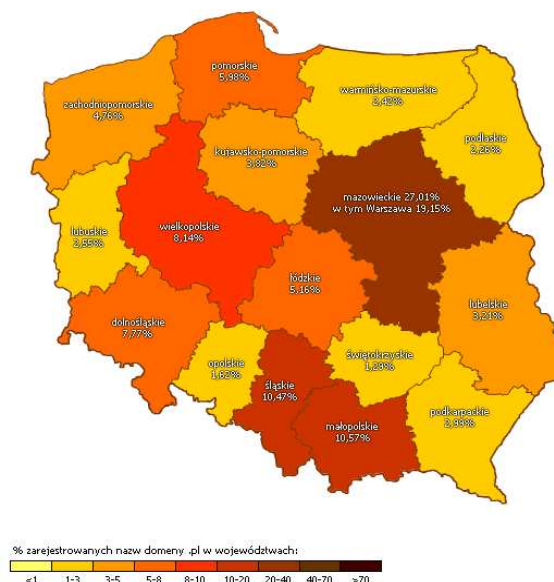
Źródło: http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2009.pdf, s. 305.

Konsekwencją dostępności do technologii (nie tylko Internetu) jest również zwiększone ich wykorzystanie. Ono z kolei przekłada się na wzrost kapitału ludzkiego w danym regionie. Dlatego aby jak najbardziej zmniejszyć dysproporcje pomiędzy województwami należy zwrócić uwagę na kilka ważnych aspektów:

- zwiększenie odsetka osób posiadających dostęp do Internetu (posiadanie komputera, szybkość połączenia z siecią)
- posiadanie dostępu do sieci nie tylko w pracy ale i w domu – tak aby swobodnie z niego korzystać
- umiejętność i efektywność w wykorzystaniu Internetu i komputera – szkolenie szczególnie osób starszych, niepełnosprawnych, możliwość uzyskania pomocy w korzystaniu z sieci, programów.

Trzeci aspekt ma wymiar szkoleniowy, ale i społeczny. Zwiększony dostęp do Internetu, doskonalenie się w kierunku obsługi komputera ma wpływ na rozwój regionu, który jest widziany jako obszar o dużym potencjale technicznym i kapitale ludzkim. Województwo świętokrzyskie ma tu jeszcze wiele do zrobienia, aby móc w tym rankingu osiągnąć wyższą pozycję. Oczywiście rozpocząć należy od zwiększenia dostępności do tego źródła informacji i pamiętać, że dostęp do niego jest bardziej potrzebny mieszkańcom wsi ze względu na niedostępność innych źródeł informacji (np. brak bibliotek).

Zwiększenie dostępu to także większa ilość domen zarejestrowanych na danym obszarze, większa ilość firm dostępnych w Internecie - a co za tym idzie dostępnych w Polsce i poza jej granicami. Poniższy rysunek obrazuje naszą pozycję w Polsce.

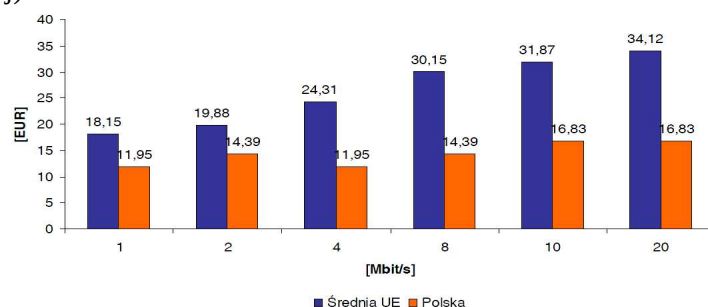
Rysunek 4. % zarejestrowanych nazw domen .pl w województwach.

Źródło: <http://www.dns.pl/news/press.html>

Oплаты za Internet

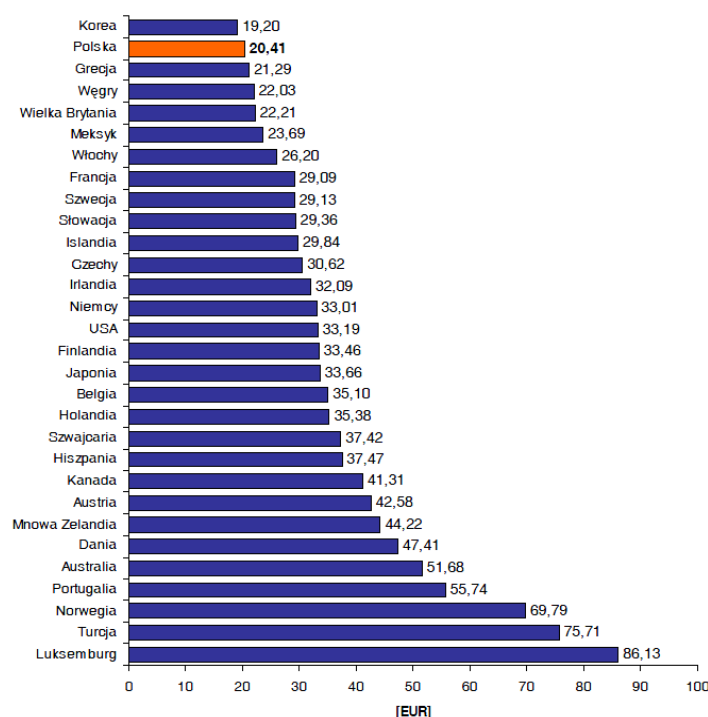
Umożliwienie korzystania z Internetu to pierwszy krok. Drugim jest oszacowanie ceny za dostęp do niego na poziomie możliwości mieszkańców regionu. Bu-

dżet domowy musi mieć możliwość poniesienia takich kosztów. Ceny Internetu w Polsce w porównaniu do innych krajów europejskich nie są wysokie (por. wykres poniżej).

Rysunek 5. Porównanie ceny detalicznej oferowanej przez polskiego operatora alternatywnego względem średniej ceny detalicznej operatorów alternatywnych w Unii Europejskiej.

Źródło: Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, *Analiza cen usług stacjonarnego dostępu do Internetu w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej*, <http://www.uke.gov.pl/uke/>, s. 4, ceny na dzień 27 maja 2010 r.

Rysunek 6. Miesięczna średnia cena za dostęp do Internetu według stanu na październik 2009.

Źródło: Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, *Analiza cen usług stacjonarnego dostępu do Internetu w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej*, <http://www.uke.gov.pl/uke/>, s. 17.

Powyższy wykres ukazuje, że polscy konsumenci zaliczają się do grupy użytkowników płacących jedną z najniższych średnich stawek za stały dostęp do Internetu. Polska w październiku 2009 r. zajmowała 17 miejsce pod względem wysokości średnich cen za dostęp do Internetu, co pozycjonowało nasz kraj w drugiej połowie zestawienia. Konsument z Polski ponosi znacząco niższe koszty z tytułu stałego dostępu do Internetu względem konsumentów innych krajów świata. Tyle statystyki – koszty, które statystycznie wydają się niskie, dla wielu gospodarstw domowych są trudne do udźwignięcia. Należy pamiętać, że realnie nie jest to tylko koszt dostępu do sieci, ale także koszt sprzętu komputerowego oraz oprogramowania, które są niestety dość wysokie. Sprzęt komputerowy tanieje – za tę samą kwotę można było kupić komputer np. 4 lata temu, ale oczywiście dużo niższej klasy niż ten dostępny dzisiaj, mimo tego wydanie 2-3 tys. złotych jest dużym problemem.

Jednak Polska jest krajem, w którym koszt dostępu szerokopasmowego należy do relatywnie najwyższych w UE⁶. Jeszcze gorzej sytuacja wygląda w kwestii rozwoju dostępowych łączy światłowodowych. Polska pod tym względem stoi zdecydowanie na samym końcu stawki krajów rozwiniętych⁷

W aspekcie opłat kwestia regionalizacji w zasadzie nie ma znaczenia. Ceny ustalone przez operatora są takie same na terenie całego kraju – problemem jest tylko wysokość zarobków i statystyczna ilość osób, które na niego stać. Tutaj podobnie jak w poprzednich zestawieniach województwo świętokrzyskie nie wypada najlepiej ze względu na niskie zarobki.

Internet jako źródło wiedzy o regionie

Jest to oczywiście potencjalnie ogromne źródło wiedzy o regionie pod warunkiem, że zostanie spełnionych kilka ważnych warunków:

1. będzie dostępny (pod względem łączy jak i wysokości opłat) dla większości mieszkańców regionu
2. mieszkańcy będą potrafili z niego korzystać
3. strony internetowe o regionie będą ogólnie (przez np. instytucje zarządzające województwem) organizowane, tak aby można było z nich uzyskać szeroką informację o zaletach regionu w kilku miejscach a nie na setkach porzucanych stron, które są tworzone przez entuzjastów regionu. Jest tu potrzebne zarządzanie i administrowanie.
4. firmy zarejestrowane w regionie będą miały strony internetowe
5. dane podawane na stronach regionalnych będą aktualne.

To oczywiście wizja maksymalistyczna – ale krok po kroku jesteśmy w stanie zaistnieć na mapie internetowej najpierw Polski – potem świata (gdy powstaną strony np. anglojęzyczne).

⁶ Studium wykonalności projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej” województwo świętokrzyskie, s. 77.

⁷ *Ibidem*, s. 83.

Czy Internet zmienia region?

Komputeryzacja i coraz większy dostęp do Internetu oczywiście zmienia region. Należy pamiętać jednak o tym, że zmiany postrzegane powinny być dwójako.

Po pierwsze szeroko pojęty dostęp do sieci daje szansę na zaistnienie w niej regionu. Pojawiają się nowe inicjatywy, dzięki którym może być on postrzegany nie tylko jako województwo o niskich zarobkach, ale o dużym potencjale turystycznym. To pozwala pokazać walory regionu szerszemu audytorium – pod warunkiem oczywiście, że dane te będą aktualne. Nic tak nie zniechęca użytkownika Internetu jak znaleziona, ale nieaktualna informacja o np. planowanej imprezie. Regionalne wspólnoty zyskują wówczas nowe narzędzie wymiany informacji i integracji społecznej.

Duże firmy i uczelnie już podjęły to wyzwanie i ich strony internetowe są stale aktualizowane. Dają to szansę na pozyskiwanie nowych współpracowników – dla firm, a dla uczelni nowych studentów i pracowników. Jednak małe firmy istnieją najczęściej tylko w wykazach typu: nazwa, adres, telefon, czasem kontakt mailowy, statystycznie mało ma własną stronę internetową. W dzisiejszych czasach firma, której nie można znaleźć w Internecie dla wielu jego użytkowników nie istnieje – dziś książka telefoniczna to już przeżytek. Program, który pozwoliłby małym – już istniejącym firmom (często jednoosobowym) zaistnieć w Internecie zapewne spowodowałby ich większe obroty. Statystyki wskazują, że zwiększają się dochody firm korzystających i istniejących w Internecie, informacja nabiera wówczas konkretnej wartości materialnej.

Użytkownik Internetu będący mieszkańcem regionu musi widzieć korzyści związane z pojawieniem się informacji o regionie – to będzie dla niego zachętą aby dane aktualizować. Należy to rozpatrywać w aspekcie gospodarczym, edukacyjnym i społecznym.

Można tu zauważyć także jeszcze trzy dość specyficzne wymiary tego zjawiska. Tło społeczne zwiększenia dostępu do Internetu, to wzmocnienie relacji pomiędzy mieszkańcami regionu i potencjalnymi użytkownikami stron internetowych – o tym, że mam firmę nie będą wiedzieli tylko sąsiedzi. Tło edukacyjne pozwalające na poznawanie regionu i jego walorów oraz tło techniczne wpływające na modernizację zaplecza technicznego i zoptymalizowanie jego wykorzystania – dzięki czemu region ma szansę wejść na kolejny szczebel informatyzacji stając się elementem infrastruktury regionu.

Jest niestety również druga, negatywna strona nieistnienia regionu w Internecie. Po pierwsze i najważniejsze są to braki w zaistnieniu regionu w Internecie, prowadzące do zwolnienia rozwoju gospodarki opartej na technologiach cyfrowych, powstania podziału społecznego, a w konsekwencji wykluczenia geograficznego, ekonomicznego jego mieszkańców oraz osłabieniem konkurencyjności regionu. Zmniejsza to także rozwój i wykorzystanie zasobów w celu współpracy z innymi regionami – rozwiniętymi w technologiach cyfrowych oraz staje się czynnikiem podziałów społecznych.

Zagrożenia, które niesie ze sobą dostęp do Internetu związane są głównie z nieumiejętnym jego wykorzystaniem. Przykładowo: szkoły prowadzące szkolenia dla dzieci z zakresu np. obrony przed atakującym psem, równocześnie nie uczą jak być bezpiecznym w sieci. Za tym idzie brak wiedzy na temat treści nieodpowiednich dla wieku odbiorcy. Duża podatność dziecka na uzależnienie od sieci oraz często brak własnego systemu wartości powoduje, że zachowania agresywne w Internecie przenoszone potem na życie w „realu”, podnosząc w konsekwencji wskaźnik przestępczości.

Zagrożenia skierowane ku pojedynczym osobom to jeden aspekt – drugi wynika z zagrożeń ukierunkowanych na firmy. Są to oczywiście wszelakie rodzaje przestępstw w Internecie mające na celu wyłudzenia i kradzież pieniędzy czy danych – ale w konsekwencji również wymienianych na pieniądze. W społeczeństwie, którym podstawowym produktem jest informacja udostępnianie jej w jakikolwiek sposób w Internecie jest dość ryzykowne.

Gospodarowanie tym co już jest dostępne w Internecie i związane jest z regionem świętokrzyskim na dzień dzisiejszy musi się skupić na promocji województwa. Zaś zwiększenie dostępności sieci w województwie pozwoli większej ilości użytkowników skorzystać z tego dobra w sposób wydajny, przy odpowiedniej edukacji społeczeństwa.

Abstract

W artykule przeanalizowano czynniki powodujące zmiany w dostępie do Internetu w regionie świętokrzyskim oraz pozycję województwa na tle kraju. Zasygnalizowano również istotne kierunki zmian, które mogą wpłynąć na poprawienie widoczności województwa dzięki Internetowi.

The Internet Changes the Region?!

The paper analyses factors affecting changes in access to the Internet in the Świętokrzyski Voivodship and its position in the country. Perceptible trends of changes which can contribute to improving the image of the Voivodship due to the Internet were also mentioned.

MBA Katarzyna Nowak, University Researcher and Technician, The Jan Kochanowski University of Humanities And Natural Sciences in Kielce.